

PM Rotel I (Dnr KS 2018/1040)

EU-direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 12 september 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Den 23 april 2018 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till direktiv med miniminormer om rapportering och hantering av anmälningar om olaglig verksamhet eller lagmissbruk av unionsrätten och om skydd av personer som rapporterar om sådana överträdelser (visselblåsarskydd). Samtidigt presenterades ett meddelande om stärkt skydd för visselblåsare på EU-nivå.

Justitiedepartementet har remitterat förslaget till staden för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret menar att de EU-rättsliga förutsättningarna samt konflikter med svensk lagstiftning är sådana att det nu remitterade förslaget till detaljerad allmän visselblåsarfunktion på EU-nivå inte bör genomföras.

Mina synpunkter

Jag delar stadsledningskontorets bedömning och hänvisar vidare till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 15 augusti 2018

KARIN WANNGÅRD

Bilagor

1. Remissen
2. Bilaga till remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Justitiedepartementet har remitterat Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (KOM)[2018] 218) med tillhörande bilaga till Stockholms stad. Förslaget åtföljs av en konsekvensbedömning (SWD[2018] 116) och en sammanfattning av konsekvensbedömningen (SWD[2018] 117). Kommissionen har också lagt fram ett meddelande till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om stärkt skydd för visselblåsare på EU-nivå (KOM[2018] 214) som bifogats förslaget.

Den 23 april 2018 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till direktiv med miniminormer om rapportering och hantering av anmälningar om olaglig verksamhet eller lagmissbruk av unionsrätten och om skydd av personer som rapporterar om sådana överträdelser (visselblåsarskydd). Förslaget innebär att det i företag bland annat på finansmarknadsområdet, i företag som har minst 50 anställda eller en årlig omsättning på minst 10 miljoner euro och i myndigheter i medlemsstaterna ska inrättas interna mekanismer för att ta emot och hantera anmälningar om misstänkta överträdelser av unionsrätten inom vissa uppräknade rättsområden från anställda och andra personer som är knutna till verksamheten genom arbete eller på annat sätt genom olika former av uppdrag. Det ska också inrättas mekanismer för extern rapportering och hantering av sådana överträdelser hos oberoende myndighetsorgan dit personer kan vända sig om det inte hjälper att slå larm internt. Om sådana kanaler inte fungerar ska visselblåsaren i sista hand kunna göra informationen tillgänglig för allmänheten. Rapporter om oegentligheter som mottagits ska noggrant följas upp av mottagaren och den som rapporterar eller avslöjar ska få återkoppling om vilka åtgärder som vidtagits av den som mottagit rapporten eller avslöjandet.

Förslaget innebär också att personer som rapporterar om misstänkta överträdelser ska få sina identiteter skyddade och skyddas mot repressalier av olika slag. Personkretsen som ska omfattas av repressalieskyddet är mycket vid. Kretsen inkluderar personer som arbetar i både den offentliga och den privata sektorn. Även till exempel aktieägare, styrelseledamöter, obetalda praktikanter, volontärer och arbetssökande omfattas av repressalieskyddet. Den som vidtar repressalien kan vara till exempel en arbetsgivare, en uppdragsgivare eller stå i annat förhållande till den som utsätts för repressalien. Kommissionen föreslår vidare att visselblåsare som drabbas av repressalier ska ha tillgång till lättillgänglig kostnadsfri rådgivning och till lämpliga rättsmedel.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 augusti 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar regeringens uppfattning om att kommissionens förslag väcker flera komplicerade frågor som behöver övervägas närmare.

Stadsledningskontoret hänvisar till vad som i Regeringskansliets Faktapromemoria 2017/18:FPM91 anges under rubriken 1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa samt underrubriken 2.1 Preliminär svensk ståndpunkt.

Stadsledningskontoret delar Regeringskansliets uppfattning och synpunkter under nämnda rubriker och vill betona att förslaget måste analyseras i förhållande till de grundlagsskyddade bestämmelserna om tryckfrihet och yttrandefrihet, inklusive meddelarskydd (med därtill hörande komponenter: meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforsknings- och repressalieförbud) som idag gäller och som har betydelse bl.a. för kommuner och bolag där dessa utövar ett rättsligt bestämmande inflytande samt det stora antalet personer som är sosselsatta i kommunsektorn. Även arbetsrättsliga aspekter utifrån gällande lagstiftning, t.ex. enligt lagen (2016:749) om skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden, kräver analys. Stadsledningskontoret vill framhålla att förslagets laglighet i förhållande till den grundlagsskyddade kommunala självstyrelsen, såsom angetts i promemorian, självfallet också behöver analyseras noggrant. Vad gäller förslagets ekonomiska och administrativa konsekvenser för den kommunala sektorn i Sverige menar stadsledningskontoret att ytterligare analys krävs. Den konsekvensbedömning som kommissionen gjort är inte tillfyllest.

Regeringskansliet har uppmärksammat frågorna om förslaget verkligen kan medföra ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelar såsom kommissionen bedömt och frågan om förenligheten med en sådan detaljeringsgrad i ett direktiv med hänsyn till subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Ett genomförande av kommissionens förslag kan, enligt den preliminära svenska ståndpunkten i promemorian, förväntas leda till förändrad och ny lagstiftning i Sverige. Stadsledningskontoret delar den uppfattningen och menar sammanfattningsvis att såväl de EU-rättsliga förutsättningarna som konflikterna med svensk lagstiftning är sådana att det nu remitterade förslaget till detaljerad allmän visseblåsarfunktion på EU-nivå inte bör genomföras.